

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಮಂಜರೀ

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಚಾರಿತ್ರ್ಯಮಂಜರಿ ಗ್ರಂಥವು ಯಾವುದೇ ಭಾಗವನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಭಾರತ-ಭಾಗವತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೃಷ್ಣನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಗ್ರಂಥ. ಇದು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕಥೆಯನ್ನು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಕೃತಿ.

ವಿಷ್ಣುಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವೈಃ ಕ್ಷಿತಿಭರಹರಣೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿತಃ ಪ್ರಾದುರಾಸೀದ್
ದೇವಕ್ಯಾಂ ನಂದನಂದೀ ಶಿಶುವಧವಿಹಿತಾಂ ಪೂತನಾಂ ಯೋ ಜಘಾನ |
ಉತ್ಥಾನೌತ್ಸುಕ್ಯಕಾಲೇ ರಥಚರಣಗತಂ ಚಾಸುರಂ ಪಾದಘಾತೈ-
ಶ್ಚಕ್ರಾವರ್ತಂ ಚ ಮಾತ್ರಾ ಗುರುತಿ ನಿಹಿತೋ ಭೂತಲೇ ಸೋಽವತಾನ್ಮಾನ್ ||೧ ||
ಭೂಭಾರಹರಣಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವಾದ ರೂಪವೇ ಕೃಷ್ಣ. ದೇವತೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, ನಂದಗೋಪನಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನು ನೀಡಿ, ಶಿಶುವಧಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಂದ ಪೂತನೆಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ಉಪನಿಷ್ಠಮಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಥದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಶಕಟಾಸುರನನ್ನು ತನ್ನ ಪಾದದಿಂದ ತಾಡನಮಾಡುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಕೊಂದು, ಸುಂಟರಗಾಳಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದ ತೃಣಾವರ್ತನನ್ನೂ ಆಕಾಶದತ್ತರದಿಂದ ಭೂತಲದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಅಧೋಗತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದಂತಹ ಕೃಷ್ಣನು ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ.

ಯೋ ಮಾತುರ್ಜ್ಯಂಭಮಾಣೋ ಜಗದಿದಮುಖಿಲಂ ದರ್ಶಯನ್ನಂಕರೂಢೋ
ಗರ್ಗೇಣಾಚೀರ್ಣನಾಮಾ ಕೃತರುಚಿರಮಹಾಬಾಲಲೀಲೋ ವಯಸ್ಯೈಃ |
ಗೋಪೀಗೇಹೇಷು ಭಾಂಡಸ್ಥಿತಮುರುದಯಯಾ ಕ್ಷೀರದಧ್ಯಾದಿ ಮುಷ್ಣನ್
ಮೃನ್ಮಾ ಭಕ್ಷೀತಿ ಮಾತುಃ ಸ್ವವದನಗಜಗದ್ಭಾಸಯನ್ ಭಾಸತಾಂ ಮೇ ||೨ ||

ತನ್ನ ತಾಯಿ ಯಶೋಧೆಗೆ ಆಕಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೇ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಗರ್ಗಾಚಾರ್ಯರ ಮುಖಾಂತರ ಜನ್ಮನಾಮವನ್ನು “ಕೃಷ್ಣ” ಎಂದು ತನ್ನ ಕೃತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡನು. ತನ್ನ ವಯೋಮಾನಸಾರ, ಯುಗಾನುಸಾರ, ಬೇರೆ ಹುಡುಗರು ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಯುವರೋ ಅದರಂತೆ ತಾನೂ ತನ್ನ ಬಾಲಲೀಲೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿದನು. ಗೋಪೀಜನರೊಂದಿಗಿದ್ದು ಕ್ಷೀರ- ದಧಿ- ನವನೀತ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಚೋರನಾಗಿ, “ನಾನು ಮಣ್ಣನ್ನು ತಿಂದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿದರೂ, ಮಣ್ಣನ್ನು ತಿಂದರೂ ನನಗಾವ ವಿಕಾರವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತನ್ನ ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೇ ತೊರಿದನು.

ದಧೋ ಮತ್ರಸ್ಯ ಭಂಗಾದುಪಗಮಿತರುಷಾ ನಂದಪತ್ನಾತ್ಯಥ ಬದ್ಧಃ
ಕೃಚ್ಛೇಣೋಲೂಖಲೇ ಯೋಧನಪತಿತನಯೌ ಮೋಚಯಾಮಾಸ ಶಾಪಾತ್ |
ನಂದಾದ್ಯೈಃ ಪ್ರಾಪ್ಯ ವೃಂದಾವನಮಿಹ ರಮಯನ್ ವೇಣುನಾದಾದಿಭಿಯೋಃ
ವತ್ಸಾನ್‌ಪಾನ್ ವತ್ಸರೂಪಂ ಕ್ರತುಭುಗರಿಮಥೋ ಪೋಥಯನ್ನೋಽವತಾನ್ಮಾಮ್‌||೩||

ನಂದಗೋಪನ ಪತ್ನಿ ಯಶೋದೆಯು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಹಾಲುಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ತನ್ನ ಗೃಹಕಾರ್ಯ ನಿಮಿತ್ತ ಮಗುವನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ, ಹೊರಟಾಗ, ಕೋಪಗೊಂಡವನಂತೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ದಧಿಭಾಂಡವನ್ನೇ ಒಡೆದು, ಯಶೋಧೆಯಿಂದ ಒರಳುಕಲ್ಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ, ಆ ಒರಳುಕಲ್ಲನ್ನೇ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅರ್ಜುನ ವೃಕ್ಷರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ನಳಕೂಬರ- ಮಣಿಗ್ರೀವರೆಂಬ ಧನಪತಿ (ಕುಬೇರನ)ಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಾಪವಿಮೋಚನೆ ಮಾಡಿ, ನಂದಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಸೇರಿ, ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವೇಣುವಾದನದಿಂದ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳನ್ನೂ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ, ಕರುವಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದ ವತ್ಸಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

ರಕ್ಷನ್ ವತ್ಸಾನ್ ವಯಸ್ಮೈರ್ಬಕಮಭಿನದಥೋ ತಿಗ್ಮತುಂಡೇ ಗೃಹೀತ್ವಾ
ಪ್ರೀತಿಂ ಕರ್ತುಂ ಸಖೀನಾಂ ಖರಮಪಿ ಬಲತೋ ಘಾತಯನ್ ಕಾಲಿಯಾಹಿಮ್ |
ಉನ್ಮಥ್ಯೋದ್ವಾಸ್ಯ ಕೃಷ್ಣಾಮತಿವಿಮಲಜಲಾಂ ಯೋ ವ್ಯಧಾದ್ಧಾವಹ್ನಿಂ
ಸುಪ್ತಾನಾವೃತ್ಯ ಗೋಷ್ಠೇ ಸ್ಥಿತಮಪಿಬದಸೌ ದುಷ್ಟವೃಕ್ಷಚ್ಚಿದವ್ಯಾತ್ || ೪ ||
ಬಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಬಕಾಸುರನನ್ನೂ ಭೇದಿಸಿದನು. ಕತ್ತೆ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದ
ಧೇನುಕಾಸುರನನ್ನೂ ವಧಿಸಿದನು. ಯಮುನಾ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕಾಳೀಯಮರ್ದನ
ಮಾಡಿ, ಅವನ ಮದವನ್ನೂ, ವಿಷವನ್ನೂ ಇಳಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಳೀಯನನ್ನು ರಮಣಕ
ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಯಮುನೆಯನ್ನು ವಿಮಲವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.
ವೃಕ್ಷರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

ದುರ್ಗಾರಣ್ಯಪ್ರವೇಶಾಚ್ಚ್ಯುತನಿಜಸರಣೀನ್ ಗೋಗಣಾನಾಹ್ವಯದ್ಯೋ
ದಾವಾಗ್ನಿಂ ತತ್ರ ಪೀತ್ವಾಸಮಪುಷದನುಗಾನ್ ಗೋಪಕಾನಾವಿಷಣ್ಣಾನ್ |
ಗೋಭಿರ್ಗೋಪೈಃ ಪರೀತಃ ಸರಿದುದಕತಟಸ್ಥೋಪಲೇ ಭೋಜ್ಯಮನ್ನಂ
ಭುಕ್ತ್ವಾವೇಣೋರ್ನಿನಾದಾದ್ವಜಗತವನಿತಾಚಿತ್ತಹಾರೀ ಸ ಮಾಽವ್ಯಾತ್||೫||
ದುರ್ಗಾರಣ್ಯ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಚ್ಯುತವಾದ ಹಸುಗಳನ್ನು ತನ್ನ
ವೇಣುವಾದನದ ಮೂಲಕ ತಿರುಗಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು, ದಾವಾಗ್ನಿಯನ್ನು
ಪಾನಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಮುರಳೀಗಾನದ ಮೂಲಕ ಗೋಪಿಕಾಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ
ಆನಂದವನ್ನಿತ್ತು, ಕಾತ್ಯಾಯನಿ ವ್ರತಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ
ಗೋಪಿಕಾಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ ಭೋಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನ ಚಿತ್ತವನ್ನೇ
ಅಪಹರಿಸಿದನು,

ಕೃಷ್ಣೋಽಸ್ಮಾಕಂ ಪತಿಃ ಸ್ಯಾದಿತಿ ಕೃತತಪಸಾಂ ಮಜ್ಜನೇ ಗೋಪಿಕಾನಾಂ
ನಗ್ನಾನಾಂ ವಸ್ತ್ರದಾತಾ ದ್ವಿಜವರವನಿತಾನೀತಮನ್ನಂ ಸಮಶ್ನನ್ |
ಶ್ರಾಂತೈರ್ಗೋಪೈಃ ಸಮಂ ಯೋ ಬಲಮಥನಬಲವಾಹೃತೇಽಸ್ಮಿನ್ ಸವೃಷ್ಠೌ
ಪ್ರೋದ್ಧೃತ್ಯಾಹಾರ್ಯವರ್ಯಂ ನಿಜಜನಮಖಿಲಂ ಪಾಲಯನ್ ಪಾತ್ವ ಸೌಮಾಮ್|೬|
ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪತಿಯನ್ನೇ ಪತಿಯಾಗಿ ಪಡೆಯುವ ಸಲುವಾಗಿ
ಕಾತ್ಯಾಯನೀ ವ್ರತಧಾರಿಗಳಾದ ಗೋಪಿಕಾಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಜ್ಜನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ
ನಗ್ನರಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಅವರ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ, ವಸ್ತ್ರರಹಿತರಾಗಿ
ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದನ್ನು ತಪ್ಪೆಂದು ತಿಳಿಹೇಳಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ತ್ರೀಯರು ನೀಡಿದ
ಷಡ್ರಸೋಪೇತವಾದ ಭೋಜನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ದೇವೇಂದ್ರನು ಎಡಬಿಡದೆ
ಧಾರಾಕಾರ ವೃಷ್ಟಿಹರಿಸಲು, ಗೋಪಾಲಕರು, ಗೋಪಿಯರು, ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳು ಶರಣು
ಬಂದಾಗ, ಏಕಹಸ್ತದಿಂದ ಗೋವರ್ಧನ ಪರ್ವತವನ್ನೇ ಎತ್ತಿ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ
ರಕ್ಷಿಸಿದನು.

ಗೋವಿಂದಾಖ್ಯೋಽಥ ತಾತಂ ಜಲಪತಿಹೃತಮಾನೀಯ ಲೋಕಂ ಸ್ವಕೀಯಂ
ನಂದಾದೀನಾಂ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯ ವ್ರಜಗತವನಿತಾಗಾನಕೃಷ್ಣಾರ್ತಚಿತ್ತಾಃ |
ಯಃ ಕಾಲಿಂದ್ಯಾಂ ನಿಶಾಯಾಮರಮಯದಮಲಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಯಾ ದೀಪಿತಾಯಾಂ
ಚಾರ್ವಂಗೀರ್ನರ್ಮವಾಕ್ಯೈಃ ಸ್ತನಭರನಮಿತಾಃ ಪ್ರೀಣಯನ್ ಪ್ರೀಯತಾನಃ||೭||
ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಶರಣಾಗಿ, ಕೃಷ್ಣನನ್ನು “ಗೋವಿಂದ” ಎಂದು
ಕರೆದನು. ವರುಣನ ಭೃತ್ಯರು ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಹೊರಟ
ನಂದಗೋಪ ನನ್ನು ಅಪಹರಿಸಲು, ಅವರಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಿಗೊಳಿಸಿ, ಗೋಪಿಕಾ
ಸ್ತ್ರೀಯರೊಂದಿಗೆ ರಮಿಸಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ದುರಭಿಮಾನವನ್ನು ಕಳೆದು, ಒಬ್ಬ
ಗೋಪಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟನು.

ಅಂತರ್ಧತ್ತೇ ಸ್ಮ ತಾಸಾಂ ಮದಹರಣಕೃತೇ ತ್ವೇಕಯಾ ಕ್ರೀಡಮಾನಃ
ಸ್ವಸ್ವಂಧಾರೋಹಣಾದ್ಯೈಃ ಪುನರಪಿ ವಿಹಿತೋ ಗರ್ವಶಾಂತ್ಯೈ ಮೃಗಾಕ್ಷಾಃ |
ಖಿನ್ನಾನಾಂ ಗೋಪಿಕಾನಾಂ ಬಹುವಿಧನುತಿಭಿಯೋ ವಹನ್ ಪ್ರೀತಿಮಾವಿಃ -
ಪ್ರಾಪ್ತೋ ರಾಸೋತ್ಸವೇನ ನೃರಮಯದಬಲಾಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಮೇ ಹರಿಃ ಸಃ ||೮||
ಇತರರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಬಂದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿ ಗರ್ವಿತಳಾದ ಆ
ಗೋಪಿಗೂ ಕೂಡ ಕಾಣದಂತೆ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು. ನಂತರ ಗೋಪಿಕೆಯರ
ವಿಧವಿಧದ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರೀತನಾಗಿ ರಾಸೋತ್ಸವದ ಮೂಲಕ ಅಬಲೆಯರನ್ನು
ರಮಿಸಿದನು.

ಹತ್ವಾ ಯಃ ಶಂಖಚೂಡಂ ಮಣಿಮಥ ಸಮದಾದಗ್ರಜಾಯಾತಗೋಪೀ-
ಗೀತಾನೇಕಸ್ವಲೀಲೋ ಹತವೃಷಭಮಹಾಪೂರ್ವದೇವೋಮರೇಡ್ಯಃ |
ಕೇಶಿಪ್ರಾಣಾಪಹಾರೀ ಸುರಮುನಿವದನಪ್ರಾರ್ಥಿತಾಶೇಷಕೃತ್ಯೋ
ಹತ್ವಾ ಪುತ್ರಂ ಮಯಸ್ಯ ಸ್ವಜನಮಪಿಹಿತಂ ಮೋಚಯನ್ ಮೋಕ್ಷದಃ ಸ್ಯಾತ್ ||೯||
ಶಂಖಚೂಡನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ಚೂಡಾಮಣಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಅಗ್ರಜನಿಗಿತ್ತು,
ವೃಷಭ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಗೋವು- ಗೋಪಿಕಾಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಪೀಡಿಸಿದ ದೈತ್ಯ
ಅರಿಷ್ಠಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ಕಂಸನಿಂದ ಪ್ರೇಶಿತನಾದ “ಕೇಶೀ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ
ದೈತ್ಯನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ “ಕೇಶವ”ನೆನಿಸಿದನು, ಸುರಮುನಿಗಳಾದ ನಾರದರು
ಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಮುಂದೆ ಆಗಬೇಕಾದ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ, ಮಹಾ
ಮಾಯಾವಿಯಾದ ಮಯಪುತ್ರನಾದ ವ್ಯೋಮನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ಅವನು
ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದ ಗೋಪಾಲಕ-ಗೋವುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದನು.

ಅಕ್ಕೂರಾಕಾರಿತೋ ಯಾನ್ ವ್ರಜಯುವತಿಜನಾನ್ ಸಾಂತ್ವಯಿತ್ವಾಭಿತಪ್ತಾನ್
ಸ್ವಂ ರೂಪಂ ಮಜ್ಜತೇಽಸ್ಮೈ ವಿಲಸಿತಮಹಿಗಂ ದರ್ಶಯಂಸ್ತೇನ ವಂದ್ಯಃ|
ಯೋ ಗತ್ವಾ ಕಂಸಧಾನೀಂ ಕೃತರಜಕಶಿರಾಶ್ಚಾರುವೇಷಃ ಸುಧಾಮ್ನುಃ
ಪ್ರೀತಿಂ ಕುರ್ವಂಸ್ತ್ರಿವಕ್ರಾಂ ವ್ಯತನುತ ರುಚಿರಾಂ ಪೌರಮಹ್ಯೋಽವತಾತ್ ಸಃ ||೧೦||
ಕಂಸನಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಕ್ಕೂರನಿಂದ ಆಹ್ವಾನಿತನಾಗಿ ಕಂಸನ ನಗರಕ್ಕೆ ಬಿಲ್ಲು
ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಕೃಷ್ಣ-ಬಲರಾಮರನ್ನು ತಡೆದ ಗೋಪಿಕಾಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು
ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ, ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಳಿಂದಿಯ
ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಅಕ್ಕೂರನಿಗೆ ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟರೂಪವನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿ,
ಅವನಿಂದ ಸ್ತುತನಾಗಿ, ಕಂಸನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಮಧುರಗೆ ತಲುಪಿ, ಕಂಸನ
ರಜಕನನ್ನು ಕೊಂದು, ಸುಧಾಮನಿಂದ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ
ಗಂಧವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ತ್ರಿವಕ್ರೆಯನ್ನು ವಕ್ರದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಿಗೊಳಿಸಿದನು.

ಶಾರ್ವಣ್ಯಂ ಭಂಕ್ತ್ವಾ ಧನುರ್ಯೋ ಬಲಮಪಿ ಧನುಷೋ ರಕ್ಷಕಂ ಕುಂಜರಂತಂ
ಮಲ್ಲಾಂಶ್ಚಾಣೂರಪೂರ್ವಾನಪಿ ಸಹಸಹಜೋ ಮರ್ದಯಂಸ್ತುಂಗಮಂಚಾತ್|
ಭೋಜೇಶಂ ಪಾತಯಿತ್ವಾ ವ್ಯಸುಮಕೃತ ನಿಜಾನ್ ನಂದಯನ್ ಪ್ರಾಪ್ಯಗರ್ಗಾತ್
ದ್ವೈಜಂಸಂಸ್ಕಾರಮಾಪ್ತೋ ಗುರುಮಥ ವಿದಿತಾಶೇಷವಿದ್ಯೋಽವತಾನ್ಃ||೧೧||
ಕುವಲಯಾಪೀಡವೆಂಬ ಆನೆಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅದರ ರಕ್ಷಕನನ್ನೂ ಕೊಂದು, ಕಂಸನ
ಮಲ್ಲರಾದ ಮುಷ್ಟಿಕಾಸುರ-ಚಾಣೂರರನ್ನು ಮರ್ದಿಸಿ, ಶಿವಧನಸ್ಸನ್ನು ಭಂಗಗೊಳಿಸಿ,
ಮಂಚದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕಂಸನನ್ನು ಸೆಳೆದು, ಸಂಹರಿಸಿ, ತನ್ನ ಜನರಿಗೆ
ಸಂತೋಷವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿ, ಗರ್ಗಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಉಪನಯನ
ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಸಾಂದೀಪಿನಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ತನ್ನ ಗುರುಗಳಾಗಿ
ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅವರಿಂದ ೬೪ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ೬೪ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಪೂರೈಸಿದನು.

ದತ್ವಾ ಪುತ್ರಂ ಪ್ರವಕ್ತ್ರೇ ಪ್ರತಿಗತಮಧುರಃ ಸಾಂತ್ವಯನ್ನದ್ಧವಾಸ್ಯಾ -
ದ್ಗೋಷ್ಠಸ್ಥಾನ್ ನಂದಪೂರ್ವಾನರಮಯದಬಲಾಪ್ರೀತಿಕೃದ್ಯಃ ಶುಭಸ್ಯ |
ಅಕ್ರೂರಸ್ಯಾಥ ತೇನ ಪ್ರತಿವಿದಿಪೃಥಾತಾಪುತ್ರಕೃತ್ಯೋ ಜರಾಯಾಃ
ಸೂನುಂ ನಿರ್ಭಿನ್ನಸೇನಂ ವ್ಯತನುತ ಬಹುಶೋ ವಿದ್ರುತಂ ನಃ ಸ ಪಯಾತ್ ||೧೨ ||

ತನ್ನ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳ ಮೃತಪುತ್ರನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ,
ಮಧುರೆ ತಲುಪಿ, ನಂದಗೋಕುಲದಲ್ಲಿರುವ ಗೋಪಿಕಾಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಸಮಾಧಾನ
ಪಡಿಸಲು ಉದ್ಧವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅಕ್ರೂರನ ಗೃಹವನ್ನು ಸೇರಿ ಅವನ
ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಅಸ್ತಿ-ಪಾಸ್ತಿ (ಕಂಸನ
ಮಡದಿಯರು) ವೈಧವ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಕೃಷ್ಣನೇ ಕಾರಣವೆಂದು ದ್ವೇಷದಿಂದ
ಜರಾಸಂಧನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಾರಿಯೂ ೨೩ ಅಕ್ಷೋಹಿಣೀ ಸೇನಾಸಹಿತನಾಗಿ
ಬರುತ್ತಿರಲು, ಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರತೀ ಸಲವೂ ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಓಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಪುರ್ಯಾ ನಿರ್ಗತ್ಯ ರಾಮಾದಥ ಸಹಮುಸಲೀ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಕೃಷ್ಣೋಭ್ಯನುಜ್ಞಾಂ
ಗೋಮಂತಂ ಚಾಪಿ ಮೌಲಿಂ ಖಿಗಪತಿವಿಹಿತಾಂ ವಾಸುದೇವಂ ಸೃಗಾಲಮ್ |
ಹತ್ವಾ ಶತ್ರುಂ ಚ ಪುರ್ಯಾಮಧಿಜಲಧಿ ಪುರೀಂ ನಿರ್ಮಿತಾಂ ಬಂಧುವರ್ಗಾನ್
ನಿನ್ಯೇ ಯಃ ಸೋಽವತಾನ್ನಾಃ ಪ್ರಮಥಿತಯವನೋ ಮೌಚುಕುಂದಾಕ್ಷಿವಹ್ನೇಃ ||೧೩||
ಬಲರಾಮನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ಗೋಮಂತಕ ಪರ್ವತವನ್ನು ತಲುಪಿದನು,
ಬಲಿರಾಜನಿಂದ ಅಪಹೃತವಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ವೈನತೇಯನು
(ಗರುಡನು) ಬಲಿಯಿಂದ ಪಡೆದು ಬರುತ್ತಿರಲು, ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿ ಅಲ್ಲೇ ಅವನಿಗೇ
ಕಿರೀಟವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣನೇ ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಂದು
ನಿರೂಪಿಸಿದನು. ಕರವೀರಪುರದ ದೊರೆ ಸೃಗಾಲ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಸಂಹಾರ
ಮಾಡಿ, ಜಲಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಕಾಪುರವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿ, ಸಮಸ್ತ ಯಾದವ
ಬಂದುವರ್ಗವನ್ನೂ ದ್ವಾರಕೆಗೆ ವರ್ಗಮಾಡಿದನು, ಮೂರು ಕೋಟಿ

ಸೇನಾಸಹಿತನಾದ ಕಾಲಯವನನನ್ನು ಮುಚುಕುಂದನ ನೇತ್ರಾಜ್ಞಿಯಿಂದ
ದಹಿಸಿದನು.

ರಾಜ್ಞಾ ಸಂಸ್ತೂಯಮಾನೋ ಹತಯವನಬಲೋ ಭೀತವನ್ಮಾಗಧೇಶಾದ್
ಗೋಮಂತಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಭೂಯೋ ಜಿತಮಗಧಪತಿರ್ಜಾತಶಾಂತಾಗ್ನಿಶೈಲಃ |
ಆಗತ್ಯ ದ್ವಾರಕಾಂ ಯೋ ಹ್ಯದಿಕಸುತಗಿರಾ ಜ್ಞಾತಕೌಂತೇಯಕೃತ್ಯಃ
ಪಶ್ಯತ್ಸ್ವಾದಾಯಭೃಷ್ಟೀ ನೃಷು ಯುದಿಜಿತವಾನ್ ಭೂಭೃತಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ನಃ|೧೪|
ಮುಚುಕುಂದ ಮಹಾರಾಜನಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ, ಕಾಲಯವನನ ಬಲವನ್ನು
ತಗ್ಗಿಸಿ, ಮಗಧ ರಾಜನಾದ ಜರಾಸಂಧನಿಗೆ ಹೆದರಿದವಂತೆ ನಟಿಸಿ,
ಗೋಮಂತವನ್ನು ಏರಿದನು. ಆ ಮಗಧ ರಾಜನಾದರೋ ಪರ್ವತದ ಸುತ್ತಲೂ
ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿದನು. ಆಗ ಕೃಷ್ಣನು ಗೋಮಂತ ಪರ್ವತವನ್ನು ಒತ್ತುವುದರ
ಮೂಲಕ ಅಧೋಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಜಲವು ಮೇಲೆ ಬಂದು ಅಗ್ನಿಯು ಶಾಂತವಾಯಿತು.
ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಪಾಂಡವರ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದು ಸಂತಸಗೊಂಡನು.
ಆರಕ್ಷಕರಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರುಕ್ಮಿಣಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಲರಾಮ
ಸಹಿತನಾಗಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸೋಲಿಸಿದನು.

ವೈರೂಪ್ಯಂ ರುಗ್ಮಿಣೋ ಯೋಽಕೃತ ಮಣಿಸಹಿತಂ ಜಾಂಬವದ್ದೇಹಜಾತಾಂ
ಸತ್ಯಾಂ ತೇನೈವ ಯುಕ್ತಾಮಪಿ ಪರಿಜಗೃಹೇ ಹಸ್ತಿನಂ ಕುಲ್ಯಹೇತೋಃ |
ಯಾತೋ ವ್ಯಸ್ಯಾತ್ರ ಸತ್ಯಾಶುಚಮಥ ಸಮಗಾದ್ಧ್ವಾರಕಾಂ ಸತ್ಯಯೇತೋ
ದ್ರುಷ್ಟಂಪಾರ್ಥಾನ್ ಸಕೃಷ್ಟಾನ್ ದ್ರುಪದಪುರಮಗಾದ್ವಿದ್ವಲಕ್ಷ್ಮಾನ್ ಸಪಾಯಾತ್|೧೫|
ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ಸಹೋದರನಾದ ರುಗ್ಮಿಯನ್ನು ಅರ್ಧ ತಲೆ ಬೋಳಿಸಿ,
ವಿರೂಪಗೊಳಿಸಿ, ಸ್ಯಮಂತಕ ಮಣಿಯನ್ನು ಅರಸಿ ಹೋದಾಗ,
ಜಾಂಬವತೀದೇವಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಸ್ಯಮಂತಕಮಣಿ ಸಹಿತವಾಗಿ

ಸತ್ರಾಜಿತನಿಂದ ಸತ್ಯಾಭಾಮಾದೇವಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಪಾಂಡವರು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಅರಗಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಗ್ಧರಾದರೆಂದು ಕೇಳಿ ಧರ್ಮೋದಕವನ್ನೀಯಲು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ ಹೋದನು, ಪಾಂಚಾಲ ನಗರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ದ್ರೌಪದೀ ಸ್ವಯಂವರಕ್ಕೆ ದ್ರುಪದನ ಪುರಿಗೆ ತಲುಪಿ, ಪಾಂಡವರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು.

ಕೃಷ್ಣ: ಪ್ರಾಪ್ಯಾಥ ಸತ್ರಾಜಿದಹಿತವಧಕೃದ್ಯ: ಶ್ವಫಲ್ಕಸ್ಯ ಸೂನೌ
ರತ್ನಂ ಸಂದರ್ಶ್ಯ ರಾಮಂ ವ್ಯಧಿತ ಗತರುಷಂ ದ್ರಷ್ಟುಕಾಮ: ಪ್ರತಸ್ಥೇ |
ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥಸ್ಥಪಾರ್ಥಾನಥ ಸಹವಿಜಯೋ ಯಾಮುನಂ ತೀರಮಾಯನ್
ಕಾಲಿಂದೀಂ ತತ್ರಲಬ್ಧ್ವಾ ಯಮಸುತಪುರಕೃತ್ ಪಾತುಮಾಂದ್ವಾರಕಾ ಸ್ಥ:|೧೬|
ಸತ್ರಾಜಿತನು ನಿಧನನಾಗಲು ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಮರಳಿದನು. ಕೃತವರ್ಮನನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿ, ಅಕ್ರೂರನಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಯಮಂತಕಮಣಿಯನ್ನು ಬಲರಾಮನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದನು. ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥದಲ್ಲಿರುವ ಪಾರ್ಥಾದಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು , ಯಮುನಾತೀರವನ್ನು ತಲುಪಿ, “ಕಾಳಿಂದಿ”ಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿ, ಧರ್ಮರಾಜನಿಗಾಗಿ ಮಯನಿಂದ ಭವ್ಯವಾದ ರಾಜಭವನದ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು.

ಯೋ ಜಹ್ರೇ ಮಿತ್ರವಿಂದಾಮಥ ದೃಢವೃಷಭಾನ್ ಸಪ್ತಬದ್ಧ್ಯಾಪಿ ನೀಲಾಂ
ಭದ್ರಾಂ ಮದ್ರೇಶಕನ್ಯಾಮಪಿ ಪರಿಜಗೃಹೇ ಶಕ್ರವಿಜ್ಞಾಪಿತಾರ್ಥ: |
ತಾಕ್ಷ್ಯಾನ್ ರೂಢ: ಸಭಾಯೋ ಹಿಮಗಿರಿಶಿಖರೇ ಭೌಮದುರ್ಗಂ ಸಮೇಸ್ಯ
ಛಿತ್ವಾ ದುರ್ಗಾಣಿ ಕೃಂತ್ವಾ ಮುರಗಲಮರಿಣಾ ದೇವತೇಡ್ಯ: ಸ ಮಾಸ್ವಾತ್||೧೭||
ತನ್ನ ಸೋದರತ್ತೆಯ ಮಗಳಾದ “ಮಿತ್ರವಿಂದ”ಳನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿ, ವೃಷಭ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಏಳು ದೈತ್ಯರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ, “ನೀಲಾದೇವಿ” ಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾದನು. ಮದ್ರ ದೇಶಾಧಿಪನ ಪುತ್ರಿಯಾದ “ಭದ್ರೆ” ಯನ್ನೂ ವಿವಾಹವಾದನು. ಗರುಡನನ್ನು

ಏರಿ, ಹಿಮಗಿರಿ ಶಿಖರವನ್ನು ತಲುಪಿ ನರಕಾಸುರನ ದುರ್ಗವನ್ನೇ ಭೇದಿಸಿ,
ಮುರನನ್ನು ಕತ್ತು ಮುರಿದನು.

ತ್ರಿಂಶತ್ಪಂಚಾವಧೀದ್ಯುಃ ಸಚಿವವರಸುತಾನ್ ಭೂಮಿಜೇನಾತಿಘೋರಂ
ಯುದ್ಧಂ ಕೃತ್ವಾ ಗಜಾದ್ಯೈರ್ಹರಿಹೃತಶಿರಸಂ ತಂ ವ್ಯದಾದ್ಭೂಸ್ತುತೋಽಥ |
ಕೃತ್ವಾ ರಾಜ್ಯೇಽಸ್ಯ ಸೂನುಂ ವರಯುವತಿಜನಾನ್ ಭೂರಿಶಶ್ಚಾರುವೇಷಾನ್
ಪ್ರಾಪಯ್ಯದ್ವಾರಕಾಂ ಸೋ ಕೃತ ಮುದಮದಿತೇ ಕುಂಡಲಾಭ್ಯಾಮವೇನ್ಮಾಮ್ |೧೮|
ನರಕಾಸುರನ ೩೫ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿ, ಭೌಮಾಸುರ (ನರಕಾಸುರ)ನೊಂದಿಗೆ
ಘೋರವಾದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಚಕ್ರದಿಂದ ಸಂಹರಿಸಿದನು. ನರಕಾಸುರನ
ತಾಯಿಯಾದ ಭೂದೇವಿಯಿಂದ ಸ್ತುತ್ಯನಾಗಿ ನರಕಾಸುರನ ಪುತ್ರನಾದ
ಭಗದತ್ತನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿ, ನರಕಾಸುರನು ಬಂಧಿಸಿದ್ದ ೧೬೧೦೦
ಮಂದಿ ಯುವತಿಯರನ್ನೂ ಅವರ ಕೋರಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ದ್ವಾರಕೆಗೆ
ಕಳುಹಿಸಿದನು. ನರಕನಿಂದ ಅಪಹೃತವಾದ ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಅದಿತಿಗೆ
ತಲುಪಿಸಿದನು.

ಇಂದ್ರಾರಾಧ್ಯೋಮರೇಂದ್ರಪ್ರಿಯತಮಮಗಮಾಹೃತ್ಯ ದೇವಾನ್ ವಿಜಿತ್ಯ
ಪ್ರಾಪ್ಯಾಥ ದ್ವಾರಕಾಂ ಯಃ ಸುತಮತಿರುಚಿರಂ ರುಗ್ಮಿಣೀಶಃ ಪ್ರಪೇದೇ |
ಭ್ರಾತೃವ್ಯಂ ಪೌಂಡ್ರಕಾಖ್ಯಂ ಪುರರುಧಮತನೋತ್ ಕೃತ್ತಶೀರ್ಷಂ ತದೀಯಾ-
ಪತ್ನೋತ್ಪನ್ನಾಂ ಚ ಕೃತ್ಯಾಂ ರಥಚರಣರುಚಾ ಕಾಲಯನ್ ಕಾಮಧುಕ್ ಸ್ಯಾತ್ |೧೯|
ಇಂದ್ರನಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಅಮರೇಂದ್ರನಿಗೆ ಪ್ರಿಯತಮವಾದ ಪಾರಿಜಾತವನ್ನು
ತರುವಾಗ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಗೆದ್ದು, ದ್ವಾರಕೆಯನ್ನು ತಲುಪಿ, ಕಾಮನನ್ನು
ರುಕ್ಮಿಣೀ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದನು. ಕೃಷ್ಣನ ಸಹೋದರನೇ ಆದ
ಪೌಂಡ್ರಕ ವಾಸುದೇವನ ಮಗನನ್ನು ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರದಿಂದ ಸಂಹರಿಸಿದನು.

ಕೃಷ್ಣ: ಸೂರ್ಯೋಪರಾಗೇ ನಿಜಯುವತಿಗಣೈರ್ಭಾರ್ಗವಂ ಕ್ಷೇತ್ರಮಾಪ್ತ-
ಸ್ತತ್ರಾಯಾತಾನ್ ಸ್ವಬಂಧೂನ್ಮುನಿಗಣಮಪಿ ಸಂತೋಷ್ಯ ಯಜ್ಞಂಸ್ವಪಿತ್ರಾ |
ಯೋಽನುಷ್ಠಾಪ್ಯಾಥ ನೈಜಂ ಪುರಮಥ ವದಿತಾನೇಕತತ್ತ್ವಾನಿ ಪಿತ್ರೇ
ಮಾತು: ಪುತ್ರಾನ್ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯಾಕೃತ ಹಿತಮಹಿತಮೇ ಪನುದ್ಯಾತ್ ಸ ಈಶ:|೨೦|

ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಯುವತಿಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಭಾರ್ಗವಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು
ತಲುಪಿ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಪಾಂಡವರು, ಮತ್ತು ಮುನಿಗಣಗಳನ್ನು
ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ, ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ವಸುದೇವನಿಂದ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ,
ವಸುದೇವನಿಗೆ ಅನೇಕ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಮಾತೆಯಾದ ದೇವಕಿಯ
ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಕಂಸನಿಂದ ಮೃತರಾಗಿದ್ದ ಅವಳ ಷಟ್ಪುತ್ರರನ್ನೂ ತಂದು
ತೋರಿಸಿದನು.

ರುಗ್ಮಿಣ್ಯಾ ನರ್ಮವಾಕ್ಯೈರರಮತ ಬಹುಭಿ: ಸ್ತ್ರೀಜನೈರ್ಯೋಥ ಪುತ್ರಾ-
ನೇಕೈಕಸ್ಯಾಂ ಪ್ರಪದ್ಯ ದಶ ದಶ ರುಚಿರಾನ್ ಪೌತ್ರಕಾನಪ್ಯನೇಕಾನ್ |
ಪೌತ್ರಸ್ಯೋದ್ವಾಹಕಾಲೇ ಭೃಹಕುಪಿತಬಲಾದ್ರುಗ್ಮಿಣಂ ಘಾತಯಿತ್ವಾ
ನಂದನ್ ಯೋಷಿದ್ಗಣೇನ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಮಬಲಾಪ್ರೀತಿಕಾರೀ ಗರಿರ್ಮೇ || ೨೧ ||

ರುಕ್ಮಿಣಿಯನ್ನು ಪ್ರಿಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿ, ತನ್ನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ
ಪತ್ನಿಯಲ್ಲೂ ಹತ್ತು ಹತ್ತು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳೂ ಮತ್ತು ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವನ್ನೂ
ಪಡೆದನು. ಅನೇಕ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಪಡೆದನು. ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಅನಿರುದ್ಧನ
ವಿವಾಹಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೋಪಗೊಂಡ ಬಲರಾಮನಿಂದ ರುಕ್ಮಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದನು.

ನಾನಾರತ್ನಪ್ರದೀಪ್ತಾಸಮವಿಭವಯುತದ್ವ್ಯಷ್ಟಸಾಹಸ್ರಕಾಂತಾ-
ಗೇಹೇಷ್ಟಶ್ಚನ್ ಶಯಾನ: ಕ್ವ ಚ ಜಪಮೃಗಯಾದೀನೀ ಕುರ್ವನ್ ಕ್ವಚಿಚ್ಚ |

ದೀವ್ಯನ್ನಕ್ಷೈರ್ಬ್ರೂವಾಣಃ ಪ್ರವಚನಮಪರೈರ್ಮಂತ್ರಯನ್ನೇವಮಾದಿ-
ವ್ಯಾಪಾರಾನ್ ನಾರದಸ್ಯ ಪ್ರತಿಸದನಮಹೋ ದರ್ಶಯನ್ ನಃ ಸ ಪಾಯಾತ್||೨೨||
ಒಮ್ಮೆ ನಾರದರು ಕೃಷ್ಣನ ಅಂತಃಪುರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು, ಪರಮಾತ್ಮನು ವಿವಿಧ
ಭಂಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದನು. ಒಂದು ಕಡೆ ಉಟ ಮಾಡುವವನಾಗಿದ್ದರೆ,
ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಜಪಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ
ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ., ಪ್ರವಚನ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಮಂತ್ರಾಲೋಚನ
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಡೆಯೂ ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿ ಕಂಡನು.

ಪ್ರಾತ್ರಧ್ಯಾಯನ್ ಪ್ರಸನ್ನಃ ಕೃತಿನಿಜವಿಹಿತಃ ಸತ್ಸಭಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಕೃಷ್ಣೋ
ದೂತಂ ರಾಜ್ಞಾಂ ಪ್ರತೋಷ್ಯಾಮರಮುನಿವಿದಿತಾಶೇಷಕೃತ್ಯಃ ಪ್ರಯಾಸೀತ್ |
ಶಕ್ರಪ್ರಸ್ಥಂ ಚಮೂಭಿರ್ಬಹುವಿಭವಯುತಂ ಬಂಧುಭಿರ್ಮಾನಿತೋಯಂ
ಭೀಮೇನಾಪಾತ್ಯ ಬಾರ್ಹದ್ರಥಮಥ ನೃಪತೀನ ಮೋಚಯನ್ ಮೇ ಪ್ರಸೀದೇತ್||೨೩||

ಕೃಷ್ಣನ ದಿನಚರಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ - ಪ್ರಾತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನದಿಂದ
ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ, ತನ್ನ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು, ಸತ್ಸಭಾವನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬ ದೂತನು ಬಂದು ಜರಾಸಂಧನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ,
ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥ ತಲುಪಿ, ತನ್ನ ಬಂಧುಗಳಾದ
ಪಾಂಡವರಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಭೀಮಸೇನದೇವರಿಂದ ಜರಾಸಂಧನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ,
ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದನು.

ಪುತ್ರಂ ರಾಜ್ಯೇಸ್ಯ ಕೃತ್ವಾ ಹೃತಶಿರಸಮಥೋ ಚೇದಿರಾಜಂ ವಿಧಾಯ
ಪ್ರೋದ್ಯಂತಂ ರಾಜಸೂಯಂ ಯಮಸುತವಿಹಿತಂ ಸಂಸ್ಥಿತಂ ಯೋ ವಿಧಾಯ |
ಶಕ್ರಪ್ರಸ್ಥಾತ್ ಪ್ರಯಾತೋ ನಿಜನಗರಮಸೌ ಸಾಲ್ವಭಂಗಂ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ
ಕದ್ಲೋಘ್ನನ್ನಬ್ಧಿಗಂ ತಂ ಶಿವವರಬಲಿನಂ ಯಾನ್‌ಪುರಂ ಪಾತುನಿತ್ಯಮ್||೨೪||

ಮಗಧದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವನ ಪುತ್ರನಾದ ಸಹದೇವನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ,
ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗದ ಅಗ್ರಪೂಜಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಚೇದಿರಾಜನಾದ
ಶಿಶುಪಾಲನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಶಕ್ರಪ್ರಸ್ಥ (ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥ)ದಿಂದ ಬಂದು,
ನಿಜನಗರವು ಸಾಲ್ವನಿಂದ ಭಗ್ನವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಸಮೀಕ್ಷಿಸಿ, ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ
ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಶಿವವರದಿಂದ ಅವಧ್ಯನಾದ ಸಾಲ್ವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.'

ವಿಪ್ರಾದಾಕರ್ಣ್ಯ ಧರ್ಮಂ ವನಗತಮನುಜೈಃ ಸಾಂತಯಿತ್ವೈತ್ಯಸರ್ವಾ -
ನಭೈತ್ಯ ದ್ವಾರಕಾಂ ಯೋ ನೃಗಮಥ ಕುಜನಿಂ ದಿವ್ಯರೂಪಂ ಚಕಾರ |
ಗತ್ವಾ ವೈದೇಹಗೇಹಂ ಕತಿಪಯದಿವಸಾಂಸ್ತತ್ರ ನೀತ್ವಾತಿಭಕ್ತಂ
ಸಂತೋಷ್ಯದ್ವಾರಕಾಂ ಯಾನ್ ಬಹುಬಲಸಮಿತೋ ಯನ್ನುಪಪ್ಲಾವ್ಯಮವ್ಯಾತ್ || ೨೫ ||
ವಿಪ್ರರ ಮುಖಾಂತರ ಧರ್ಮರಾಜಾದಿಗಳು ವನವಾಸವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು
ತಿಳಿದು, ವನಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನಿಸಿ, ದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಮರಳಿ, ತಾನು
ದಾನ ಮಾಡಿದ ಗೋವನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ತಿಳಿಯದೆ ದಾನ ಮಾಡಿ, ವಿಪ್ರರಿಂದ
ಶಾಪಗ್ರಸ್ಥನಾಗಿ ಓಡಿ ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದ ರಾಜನಿಗೆ ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ,
ವೈದೇಹಪುರವನ್ನು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಭಕ್ತರನ್ನೆಲ್ಲ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ದ್ವಾರಕೆಯನ್ನು
ತಲುಪಿದನು, ನಂತರ ವನವಾಸವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ, ಉಪಪ್ಲಾವ್ಯ ನಗರವನ್ನು
ಸೇರಿದ ಪಾಂಡವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು.

ದೌತ್ಯ ಕುರ್ವನ್ನನಂತಾ ನಿಜರುಚಿರತನೂರ್ದರ್ಶಯನ್ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟೇ -
ಗೀತಾತತ್ತ್ವೋಪದೇಶಾದ್ರಣಮುಖಿವಿಜಯಸ್ಯಾಚರನ್ ಸಾರಥಿತ್ವಮ್ |
ನೀತ್ವಾ ಕೈಲಾಸಮೇನಂ ಪಶುಪತಿಮುಖಿತೋ ದಾಪಯಿತ್ವಾಸ್ತ್ರಮಸ್ಮೈ
ಭೀಮೇನಾಪಾತ್ಯ ದುಷ್ಠಂ ಕ್ಷಿತಿಪತಿಮಕರೋದ್ಧರ್ಮರಾಜಂ ತಮೀಡೇ || ೨೬ ||

ಕೌರವರೊಡನೆ ಸಂಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟು, ದೌತೃವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ,
ಅಂಧದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿತ್ತು, ಯುದ್ಧದಿಂದಾಗಬಹುದಾದ
ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಉಭಯ ಸೇನೆಗಳ ನಡುವೆ, ಅಚ್ಯುತನು ರಥವನ್ನು
ತಂದಿರಿಸಿದಾಗ, ತನ್ನ ಬಂಧು ಬಾಂಧವರ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ
ಗೀತೋಪದೇಶ ಮಾಡಿ, ಅವನಿಗೆ ಸಾರಥಿಯಾದನು. ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನನ್ನು
ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಗುರುವಾದ ಪಶುಪತಿ (ಅರ್ಜುನ
ಮೂಲರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ, ಇಂದ್ರನ ಗುರು - ಶಿವ) ಮೂಲಕ ಪಾಶುಪತವನ್ನು
ಕೊಡಿಸಿದನು. ಭೀಮಸೇನನಿಂದ ದುರ್ಯೋಧನನ ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿ
ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು.

ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಸ್ಥಾನಂ ಯದೂನಾಂ ಪ್ರಿಯಸಖಮಕೃತಾವಾಪ್ತಕಾಮಂ ಕುಚೇಲಂ
ಕುರ್ವನ್ ಕರ್ಮಾಶ್ವಮೇಧಂ ನಿಜಭವನಮಥೋ ದರ್ಶಯಿತ್ವಾರ್ಜುನಾಯ |
ಪುತ್ರಾನ್ ವಿಪ್ರಾಯ ದತ್ವಾಸಹಸಜಮಸೌ ದಂತವಕ್ರಂ ನಿಪಾತ್ಯ
ಪ್ರಾಪ್ಯಾಥ ದ್ವಾರತಾಂ ಸ್ವಾಂ ಸಮವತು ವಿಹರನ್ನದ್ಧವಾಯೋಕ್ತತತ್ತ್ವಃ||೨೨||

ಯಾದವರ ರಾಜ್ಯವಾದ ಮಧುರಗೆ ತಲುಪಿ, ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಸಖನಾದ ಕುಚೇಲನನ್ನು,
ಅವನ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೀಡಿ, ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ, ವಿಪ್ರನ
ಮಗನನ್ನು ತರುವ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ತನ್ನ ನಿಜಭವನವಾದ
ಅನಂತಾಸನವನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಮೃತಪುತ್ರನನ್ನು
ಕರುಣಿಸಿ, ಯಜ್ಞ ಮುಗಿಸಿ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ದಂತವಕ್ತ್ರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ದ್ವಾರಕೆ
ತಲುಪಿ, ಉದ್ಧವನಿಗೆ ತತ್ಪೋಪದೇಶ ನೀಡಿದನು.

ರಕ್ಷನ್ ಲೋಕಾನ್ ಸಮಸ್ತಾನ್ ನಿಜಜನನಯನಾನಂದಕಾರೀ ನಿರಸ್ತಾ-
ವದ್ಯಃ ಸೌಖ್ಯೈಕಮೂರ್ತಿಃಸುರತರುಕುಸುಮೈಃ ಕೀರ್ಯಮಾಣೋಽಮರೇಂದ್ರೈಃ|
ಸಿದ್ಧೈರ್ಗಂಧರ್ವಪೂರ್ವೈರ್ಜಯಜಯವಚನೈಃ ಸ್ತೂಯಮಾನೋಽತ್ರ ಕೃಷ್ಣಃ
ಸ್ತ್ರೀಭಿಃ ಪುತ್ರೈಶ್ಚ ಪೌತ್ರೈಃ ಸ ಜಯತಿ ಭಗವಾನ್ ಸರ್ವಸಂಪತ್ಸಮೃದ್ಧಃ|೨೮|

ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ನೇತ್ರಗಳಿಗೆ
ಆನಂದವೀಯುತ್ತಾ, ದೋಷರಹಿತನೂ, ಜ್ಞಾನ-ಆನಂದಾದಿಗುಣಗಳೇ
ಪೂರ್ಣವಾಗುಳ್ಳ ಕೃಷ್ಣನು, ಸಿದ್ಧ-ಗಂಧರ್ವರೇ ಮೊದಲಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದೇವತೆಗಳಿಂದ
ಉತ್ಕೃಷ್ಟನಾಗಿ, ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಂತಹ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನು ಪ್ರೀತನಾಗಲಿ,
|| ಇತಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಚಾರಿತ್ರಮಂಜರೀ ಲೇಖತಃ ಕೃತಾ |

||ರಾಘವೇಂದ್ರೇಣ ಯತಿನಾ ಭೂಯಾತ್ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಸಾದದಾ || ೨೯ ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರತೀರ್ಥಕೃತ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಚಾರಿತ್ರ ಮಂಜರೀ||

ಹೀಗೆ ಕೇವಲ ೨೮ ಪದ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಕೃಷ್ಣ ಕಥೆಯನ್ನೇ
ಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಶ್ರೀರಾಘವೇಂದ್ರ ತೀರ್ಥರು. ಈ ಪದ್ಯದ ಅರ್ಥವನ್ನು ನನ್ನ
ಯಥಾಮತಿ, ನನ್ನ ತಂದೆಯವರ ಆಶೀರ್ವಾದದೊಂದಿಗೆ, ಗುರುಹಿರಿಯರ
ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ, ಬರೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರತೀರ್ಥ ಗುರುವಂತರ್ಗತ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯ
ಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ನಮ್ಮ ಕುಲದೇವತ ಚಿಂತಲವಾಡಿ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನರಸಿಂಹ
ಭಿನ್ನನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು

ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು

ಹರೇ ಶ್ರೀನಿವಾಸ